

Dhr. B. van 't Wout
Minister van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van EZK
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Ons Kenmerk: 20210518
Betreft: stroomkabels door het Waddengebied

Leeuwarden, 18 mei 2021

Geachte heer Van 't Wout,

Enkele weken geleden hebben wij nader functioneel kennisgemaakt in een prettig en constructief gesprek. U gaf onder meer aan dat u uw relatie met het Omgevingsberaad Waddengebied wilt versterken. Inmiddels zijn daarover gesprekken gaande met uw ministerie en de ministeries van IenW en LNV. Ik zie de uitkomst van deze gesprekken positief tegemoet.

De aanleiding voor ons gesprek was echter de voorgenomen aanleg van stroomkabels vanaf windparken in de Noordzee, mogelijk door het Waddengebied. Ik heb daarbij mijn zorgen uitgesproken over het feit dat de nieuwe governance van het Waddengebied niet was betrokken bij uw besluitvorming, over de ligging van het voorgenomen tracé voor de aanleg van de stroomkabel (door Schiermonnikoog en het Unesco Werelderfgoed) en over het ontbreken van een helder afwegingskader voor tracés van stroomkabels en buisleidingen op korte (VAWOZ 2030) en op lange (VAWOZ 2030-2040) termijn tussen de Noordzee en het vasteland.

Inmiddels heb ik met uw medewerkers en de deelnemers die vertegenwoordigd zijn in het Omgevingsberaad Waddengebied (hierna: OBW) een positief nader overleg gehad. Uw medewerkers hebben daar meer duidelijkheid gegeven over de status van uw voornemens. Van hen heb ik begrepen dat u de keuzes rond de aanlanding van stroomkabels en buisleidingen door het Waddengebied opnieuw en in samenhang wilt beoordelen waarbij u het OBW wilt betrekken. Deze stap is zeer verheugend te noemen. Naar aanleiding van dat nader overleg heeft het OBW besloten u schriftelijk op de hoogte te stellen van de heersende overwegingen daarbij. Ik teken aan dat alle sectoren in het OBW (zeehavens, natuur en milieu, toerisme en recreatie, wetenschap, landbouw, visserij) zich hierin kunnen vinden. Graag doe ik u namens het OBW enkele suggesties voor het vervolg.

Allereerst wil ik benadrukken dat de waarden, doelen en strategieën voor het beleid rond het Waddengebied recent zijn beschreven in de door het kabinet en een groot aantal andere organisaties vastgestelde 'Agenda voor het Waddengebied 2050'. De hoofddoelstelling voor

de Waddenzee is daar omschreven als *“een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap”*. Deze doelstelling bestaat al jaren en wordt zorgvuldig bewaakt door kabinet en maatschappelijke organisaties. De daaruit afgeleide strategieën voor het beleid omvatten ook principiële uitspraken over de aanlanding van kabels en buisleidingen: *“Het op een zorgvuldige manier, met zo min mogelijk effect op de natuurwaarden, aanleggen van kabels en (buis)leidingen voor de energietransitie door de Waddenzee en in het Waddengebied.”* En even verderop: *“De aanleg van kabels en buisleidingen door de Waddenzee van de Noordzee naar het vaste land en naar de Waddeneilanden dient in beginsel aan te sluiten bij bestaande corridors (westzijde nabij Den Helder en oostzijde nabij de Eemshaven).”* Deze citaten uit de Agenda geven duidelijk richting aan het kabinetsbeleid in het algemeen en aan de te maken tracékeuzes in het bijzonder. Ook het OBW ziet daarbij het belang van de invulling van de afspraken van Parijs door Nederland en ondersteunt de rol die ook het noorden van Nederland te vervullen heeft bij de energietransitie. In de Agenda is daarover het volgende opgenomen: *“In de Milieueffectenstudie kabels en leidingen (MES) Waddengebied uit 2012 is rekening gehouden met de toen voorziene ontwikkelingen. Daarbij is geen rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen zoals windparken ten noorden van de Waddeneilanden en ten westen van Den Helder en Texel. Vanwege de ambities op het gebied van de energietransitie, de toename van het dataverkeer en de noodzaak van transport en opslag van gassen als waterstof en CO₂, wordt onderzocht waar in de Waddenzee en in het Waddengebied nog ruimte is voor doorvoer en aanlanding van met name elektriciteit.”*

Het unieke Werelderfgoed Waddenzee, met de hoofdoelstelling natuur, mag daarbij echter niet het kind van de rekening worden; ook daarvoor draagt het rijk verantwoordelijkheid.

Het OBW is zich ervan bewust dat er een intensief formeel voortraject is geweest bij de totstandkoming van het voorkeursalternatief. Bij de uiteindelijke keuze is rekening gehouden met de randvoorwaarden van betrokken regionale overheden. Desalniettemin kan het OBW op dit moment niet anders dan constateren dat de voorlopige keuzes die gemaakt of aanstaande zijn, bij een groot deel van de leden grote zorgen oproepen over de congruentie met de Agenda. In ieder geval lijkt het voorlopig gekozen voorkeursalternatief (VKA) op zijn minst daarmee in strijd. Het komt hen voor dat behalve het VKA (de westelijke variant door Schiermonnikoog, de wadplaten en een groot landbouwgebied) nog andere tracés goed mogelijk zijn. Met name de tracés door de monding van de Eems en andere varianten die in samenwerking met de Duitse autoriteiten kunnen worden ontwikkeld verdienen nader en meer diepgaand onderzoek, naar de vraag of er toch haalbare oostelijke trajecten mogelijk zijn.

Het OBW ondersteunt dan ook van harte uw voornemen tot een “adempauze” om de tracés van stroomkabels en buisleidingen (VAWOZ 2030, VAWOZ 2030-2040) alsnog in afstemming met de nieuwe governance voor het Waddengebied in samenhang te bepalen. Wat ons betreft mag de adempauze geen vertraging betekenen; wij zien in de nieuwe governance een kans om versnelling te organiseren en de belangen van de verschillende sectoren, vertegenwoordigd in het OBW, in het proces mee te nemen. Het lijkt ons daarnaast verstandig nieuwe voorstellen ook voor een *review* voor te leggen aan de Waddenacademie.

Daarbij wordt meegenomen of toekomstige aanlanding via een voorkeursroute niet leidt tot onhaalbare trajecten in de toekomst of afname van de nautische bereikbaarheid van de Eemshaven. Overigens gaat het om ons inziens niet alleen om de ecologische, economische en technische aspecten van de oplossingen, ook de maatschappelijke dimensie is hierbij cruciaal. Wij onderschrijven het tempo waarmee uitvoering gegeven moet worden aan het klimaatakkoord. Met name de waddenzeehavens spreken hun zorg uit over mogelijk tempooverlies in de besluitvorming. Het OBW stelt voor om de review van de Waddenacademie mee te nemen in een opdracht die verleend is in het bredere kader van de governance, binnen de gegeven tijdshorizon van de integrale afweging. Het OBW beseft hierbij dat het een uitdaging is om de adempauze te gebruiken om een zorgvuldige afweging en besluitvorming te organiseren en tegelijk het tempo van de besluitvorming te behouden.

De staat van de (ecologische) instandhouding van de Waddenzee is niet op orde. Aanlanding van wind op zee is niet de enige activiteit die deze kwetsbare status beïnvloedt. Al met al is het OBW bezorgd over de cumulatieve effecten van alle activiteiten in de Waddenzee. Bij uw besluit op basis van de integrale afweging vraag ik u daarom rekening te houden met mogelijke cumulatieve effecten.

Uw directeur-generaal de heer Gaastra benadrukte in genoemd overleg dat hij wil dat de keuzes in goed overleg met alle betrokkenen gemaakt worden. De Agenda benadrukt ook dit principiële uitgangspunt en reikt daarvoor in hoofdstuk 3 belangrijke spelregels aan. Ik ben u graag behulpzaam om de verdere inrichting van het proces vorm te geven. Het gaat daarbij om de formulering van de opdracht, de verkenningen en onderzoeken, de ondersteuning daarvan en de beschrijving van beleidsopties. In mijn ogen is het raadzaam dat u bij uw besluitvorming gebruik maakt van de afgesproken governance in het Waddengebied: het samenstel van de Beheerautoriteit Waddenzee, het OBW en het Bestuurlijk Overleg Waddengebied.

Tot nader overleg gaarne bereid,
Hoogachtend,

drs A.A.M. Brok
Voorzitter Omgevingsberaad Waddengebied

Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan mw. drs C. van Nieuwenhuizen-Wijbenga, de minister van IenW en voorzitter van het Bestuurlijk Overleg Waddengebied en aan mw. drs C.J. Schouten, de minister van LNV.